

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio X. De modo quo voluntas mouetur. In Quatuor Articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

In solus nostri corda filiorum hominum. Et alibi. Quod si cordis secreta subsunt illius solius cognitioni; multo magis solius subsunt motioni. Secundò, Quia nullo quatuor modorum supradictorum potest Angelus esse causa motus voluntatis; vt patet discurrenti per singulos; sed solo quinto, qui fit propositione obiecti. Tertio, Probatur ex D. Augustino l. 3. de Trinitate cap. 8. & 9. & lib. 9. de Genesi ad litteram, cap. 13. & D. Thoma 1. p. q. 110. a. 2. qui docent, Angelum non posse quidquam efficere circa naturam corpoream, nisi motum localem. Ergo multo minus poterit in voluntate efficere actus vitales. Hinc sequitur neque reliquis creaturas posse quidquam directè efficere in voluntate, præsertim cum reliquæ creaturæ sint corporales, voluntas autem sit spiritalis.

Augustin. De Thom.

Altera pars, scilicet posse indirectè mouere voluntatem. Probatur primò, Quia potest exteriùs vel interiùs proponere obiectum, & efficere vt phantasia illud assidue apprehendat; qua apprehensio tandem trahet voluntatem in eundem sensum. Secundò, Quia potest variè immutare corpus, humores, & spiritus; ex qua immutatione sequitur etiam varia phantasia apprehensio sub ratione conuenientis vel disconuenientis; & proinde varij quoque motus in appetitu sensitiuo; ratione quorum fit, vt intellectus variè obiectum apprehendat, & voluntatem alliciat. Hi duo modi mouendi voluntatem pertinent ad passionem, seu propositionem obiecti: qua est indirecta motio voluntatis.

Potest indirectè proponendo obiectum, & immutando humores.

QVÆSTIO DECIMA.

De modo quo Voluntas mouetur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Voluntas ad aliquid naturaliter moueatur?

Respondetur Vnica Conclusione, Voluntas mouetur naturaliter in bonum in communi; in beatitudinem, & in omnia que conueniunt homini secundum naturam.

Vbi Notandum, naturaliter ferri in aliquid hoc loco nihil est aliud; quam ferri iuxta inclinationis naturalis, qua ita est ad vnã partem determinata, vt non possit in oppositam. Itaque distinguitur contra liberam, vt notat Caiet. & patet ex respons. ad primũ vbi D. Thomas distinguit naturale à voluntario, id est, libero.

In qua bona voluntas mouetur naturaliter.

Probatur primò, nempè quod in bonum in communi moueatur naturaliter; quia omnis potentia naturaliter est determinata ad suum obiectum formale; ita vt non possit in oppositum: atqui obiectum formale voluntatis est bonum in communi: (quidquid enim voluntas vult, vult sub ratione boni) ergo voluntas est naturaliter determinata ad bonum, ac proinde naturaliter fertur in bonum.

Secunda pars, scilicet quod in beatitudinem moueatur naturaliter. Probatur, quia finis vltimus ita se habet inter bona expetenda, sicut prima principia inter veritates cognoscendas: sed prima principia sunt naturaliter cognita (nam ex vi apprehensionis terminorum ita illis assentimur, vt non possimus assentiri contrario:) ergo vltimus finis est naturaliter volutus, id est, modo, vt non possint velle contrarium.

Tertia pars, quod in omnia que homini secundum naturam conueniunt; naturaliter moueatur. Probatur, Quia voluntas data est homini loco inclinationis naturalis, vt in totum hominis bonum illum inclinet (id enim quod est inclinatio naturalis in rebus naturalibus, in homine & Angelo est voluntas:) ergo sicut res alie feruntur naturaliter in bonum suæ nature conueniens, ita voluntas fertur naturaliter in id quod

per se humanæ nature est conueniens: vt esse, viuere, intelligere, esse integrum, sanum, pulchrum, &c. qua secundum se nihil habent mali. Denique omne id quod apprehenditur sub ratione boni, qua parte sic apprehenditur, naturaliter appetitur; quia sub ea ratione non potest respui.

Notandum est primò, sicuti voluntas duplici ratione potest aliquid amare liberè; scilicet secundum exercitium actus, & secundum speciem: ita duplici ratione potest aliquid amare naturaliter; secundum exercitium actus, & secundum speciem actus.

Secundum exercitium, nihil amat naturaliter; nec vllus motus in hac vita est ei naturalis (loquor de motu qui est ex perfecta rationis consideratione.) Ratio est; quia ad omnem amorem eliciendum voluntas est libera & indeterminata. Vnde ad exercitiũ actus non habet se, vt inclinatio naturalis.

Voluntas nihil amat naturaliter secundum exercitium actus.

Secundum verò speciem actus, naturaliter amat omnia bona supradicta per se considerata; quia ita est ad illa determinata, vt si velit in illa tendere, non possit nisi motu prosecutionis. Dico per se considerata; quia ob aliquod incommodum vel defectum qui illis apprehenditur connexus, possunt respui. Sic multi optant non esse ob miseriam huius vel alterius vitæ; multi nolunt sapientiam & virtutem ob laborem & corporis incommoda.

Sed quædam secundum speciem actus.

Notandum secundò, Ex his facile intelligitur duplicem illam rationem voluntatis, cuius frequens apud Theologos mentio, secundum quam dicitur moueri; nempè vt voluntas, & vt naturalis. Quæ duæ rationes non distinguuntur tamquam duæ res vel duæ formalitates, sed vt vna eademque res duplici modo inadæquate concepta.

Voluntas quæ naturaliter mouetur, & vt naturalis voluntas, quid significent.

Dicitur enim moueri vt voluntas, quatenus in modo operandi habet conditionem propriam voluntati, qua est liberè ferri in aliquid. Prouenit autem hic modus operandi ex perfecta rationis consideratione, qua res consideratur cum omnibus suis circumstantijs.

Dicitur autem moueri vt naturalis, quatenus in modo operandi habet conditionem naturæ, qua est esse

est esse determinatum ad vnum. Et prouenit hic modus ex imperfecta rationis consideratione, vel ex ea quâ bonum solum consideratur vt conueniens, malum vt disconueniens absque circumstantijs.

Lucta Christi in horto.

Vterque modus patuit in Christo, dum oraret in horto. Nam voluntas eius, vt natura, amabat vitam, & horrebat mortem: vt voluntas vero, acceptabat mortem, & contemnebat vitam.

Vna Anima æquiualeat toti vniuerso corpore.

Notanda est Tertiò Responso. D. Thomæ ad Tertium: ex qua rectè colligit Caietanus vnam animam æquiualeat toti vniuerso corpore: quia totius illius perfectionis, sublimiori modo, nempe secundum esse intelligibile considerata, est capax; & voluntas ad totam illam inclinatur.

ARTICVLVS II.

Vtrum voluntas moueatur necessariò à suo obiecto.

3 **N**Otandum est, Non hic quæri vtrum obiectum habeat aliquam efficientiam in voluntatem, vt Caiet. exponit. Hoc enim satis patet ex q. 9. a. 1. & 3. Sed vtrum proposito obiecto, voluntas in illud rapiatur necessariò,

Respondetur duabus Conclusionibus.

Prima, Voluntas à nullo obiecto mouetur necessariò secundum exercitium actus. Intellige in hac vita. Est communis sententia Doctorum. Vide Scot. in 4. d. 49. q. 10.

Probatur Primò, Ratione D. Thomæ, Quia possumus à quouis obiecto cogitationem auertere, ac proinde actu non amare. Sed hæc ratio non est sufficiens; quia non probat voluntatem non moueri necessariò ab obiecto, perseuerante apprehensione intellectus; sed solum eatenus non necessariò moueri, quatenus est in eius potestate apprehensionem intellectus tollere.

Voluntas à nullo obiecto in hac vita necessariò patitur.

Secundò igitur probatur, Quia experimur dum cogitamus de quouis obiecto, v. g. de beatitudine, voluntatem nostram non necessariò ferri in illius amorem, sed posse cohiberi. Quamuis Durandus in 4. d. 49. q. 8. n. 18. putet voluntatem necessariò moueri ad quamdam imperfectam volitionem beatitudinis, dum illa intellectu apprehenditur. Sed est contra experientiam; facile enim cohibemus omnem affectum. Et ratio est, quia quantumuis magnum sit bonum, quod in hac vita mente concipimus; semper tamen possumus iudicare non esse nobis vtile, vel commodum, vel opportunum, vel saltem necessarium illud hic & nunc amare: & consequenter voluntas non necessitatur ad exercitium actus. Sicut enim voluntas non necessitatur ad speciem actus, quando circa obiectum potest considerare aliquam rationem disconuenientis, v. g. quod impediatur aliud bonum, vel certè quod non sit necessarium ad bene esse: ita etiam non necessitatur ad exercitium actus, quando circa exercitium ipsum potest apprehendere aliquam rationem disconuenientiam, vel non necessariam.

4 Solummodo obiecto.

Dices Primò, In primis motibus, qui apprehenso obiecto necessariò excitantur, non solum in appetitu inferiori, sed etiam in voluntate est vera necessitas: ergo voluntas aliquando mouetur necessariò ad exercitium actus ab obiecto.

Respondeo nos hic loqui de obiecto, quod perfecta rationis consideratione proponitur: hoc enim numquam in hac vita necessariò mouet ad exercitium actus. Perfecta autem consideratione tunc proponitur, quando considerantur eius conditiones, non solum vt est conueniens, sed etiam vt est non conueniens, aut non necessarium, saltem hic & nunc. Sicut optimè explicat D. Thomas, & patet ex suprâ dictis. q. 6. a. 2. Dum igitur ratio non satis sibi præsens, apprehendit rem solum vt conuenientem, non valens tunc temporis eam considerare, vt non conuenientem, aut non necessariam; voluntas necessariò in illam fertur, sed simplici & inefficaci affectu.

Voluntas mouetur sãpè necessariò simplici affectu.

Dices Secundò, Intellectus, dum ei proponitur principium aliquod per se notum, non potest suspendere iudicium; ergo nec voluntas proposito sine poterit sustinere affectum.

Consequentia probatur, Quia sicut intellectus se habet ad prima principia, ita voluntas se habet ad finem, præsertim vltimum.

Respondet D. Thomas in respon. ad secundum, sed satis obscurè.

Clariùs responderi potest, negando consequentiam. Tum quia intellectus non est formaliter liber, sicut voluntas: tum quia intellectui principium non est satis propositum, nisi apprehendat perfectè extrema: atqui assensus principij vel nihil est aliud quàm perfectè extremorum apprehensio; vel certè intrinsecè ex illa apprehensione oritur: vnde non est mirum, quòd intellectus apprehensio extremis, non possit sustinere iudicium. At volitio non sic oritur ex intellectu, seu ex propositione obiecti.

Ad confirmationem. Comparatio illa inter intellectum & voluntatem non est facienda ratione libertatis, sed ratione aliarum conditionum: nempe, quòd sicut intellectus assentitur principijs propter seipsa, non ob alia principia; ita voluntas amet finem propter seipsam, non ob alium finem. Et sicut assensus principiorum est causa, cur assentiamur conclusioni; ita amor finis sit causa, cur amplectamur media.

Secunda Concl. D. Thomæ. Voluntas necessariò mouetur ab aliquo obiecto ad speciem actus. Patet ex d. a. 1. Vtrum verò voluntas in altera vita ab aliquo obiecto necessariò moueatur ad exercitium, dictum est suprâ tract. de Beatitudine q. 4. a. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum Voluntas necessariò moueatur ab appetitu inferiore, seu à passionibus?

Respondetur duabus Conclusionibus.

Prima, si passio rationis vsum prorsus impediatur, voluntas necessariò mouetur. Patet in amentibus. Ratio est, quia tunc intellectus non potest rem apprehendere cum indifferentiâ, sed solum sub vnâ ratione: ita enim apprehendit consentaneam, vt non possit aduertere rationes, cur sit dissentanea; & ita apprehendit dissentaneam, vt in illa nullam possit videre rationem consentaneam. Ac proinde necessariò amat, vel necessariò odit.

Quid fiat, si passio prorsus impediatur vsum rationis.

Secunda

Quid, si non impeditur vsum rationis.

Secunda Conclusio. Si passio non sit adeo vehemens, vt rationis vsum impediatur, non mouet necessarîo: quia cum illa passione, intellectus potest rem aliter apprehendere, quam à passione proponitur. Intellige hoc de necessitate Physica. Nam fortasse interdum talis passio potest mouere necessarîo necessitate morali, ita vt non peccetur consentiendo, saltem mortiferè; de quo plura in Tractatu de Gratia.

Notandum Primò, in Resp. ad Tertium. quod ait D. Thomas: *Voluntas non solum mouetur à bono vniuersali apprehenso per rationem, sed etiam apprehenso per sensum*, non esse sic intelligendum, quasi apprehensio sensus sufficiat ad mouendam voluntatem: id enim falsum esse patet ex dictis q. 9. art. 2. sed sensus est, Voluntatem non tantum moueri à bono vniuersali, quod sola ratione percipitur, v. g. à voluptate in genere, ab honesto in genere; verum etiam à particulari, quod primò apprehenditur sensu, & à sensu transit eius apprehensio ad rationem; à qua vbi apprehensum fuerit, potest mouere voluntatem.

6 Pueri & amentes in quibus necessarîo mouentur.

Notandum Secundò, Pueros & amentes non in omnibus suis motibus necessarîo moueri; vt rectè docuit Victoria, Relect. *De venientibus ad vsum rationis*; sed tantum in quibusdam, nempe in ijs appetendis vel fugiendis, quæ ita apprehendunt esse bona, vt nullam cernant rationem mali; vel ita mala, vt nullam cernant rationem boni: vel si vtramque aliquo modo apprehendant, tamen non possint illas ita inter se comparare, quin apprehensio alterius obtineat & vincat. Sic videmus istos necessarîo amplecti, vbi apprehendunt magnas voluptates; & necessarîo fugere, vbi magnos dolores: vbi verò nihil horum apprehendunt, vel valde parum, habent in sua potestate acceptare vel non acceptare; vt experientia docet: possuntque redèere rationem, cur sic, vel sic faciant. Quæ autem hic obijcit Medina, facile solui possunt. Vide infra quæst. 13. art. 2.

Quo modo carent vsum rationis.

Dicuntur autem pueri & amentes carere vsum rationis, quia eo carent circa bonum & malum morale; quod est proprium bonum hominis, & perfectum vsum rationis requirit: non autem quia eo carent circa bona sensibilia, eorumque contraria; ad quæ sufficit vsum rationis multò minor.

ARTICVLVS IV.

Vtrum voluntas necessarîo mouetur à Deo?

Conclusio est, Voluntatem non necessarîo moueri à Deo; id est, motus voluntatis non esse necessarios, sed liberos, etiam si à Deo proueniant. Ratio est, quia Deus mouet res omnes consentaneè naturali illarum conditioni; sic vt à causis necessarijs proueniant effectus necessarij; à liberis, contingentes: atqui naturalis conditio voluntatis est esse causam non determinatam ad vnum, sed indifferenter se habere ad mul-

ta: ergo Deus illam sic mouet, vt non determinet ex necessitate ad vnum, sed vt motus eius maneat contingens.

Notandum Primò, D. Thomam loqui de Deo quæst. motione, quæ Deus mouet, non quidem vt obiectum, vel vt proponens obiectum per suam prouidentiam (nam de hoc modo dictum est art. 2. vbi ostensum est, voluntatem in hac vita à nullo obiecto ad exercitium necessarîo moueri.) Sed loquitur de motione, quæ mouet vt efficiens motum voluntatis, præsertim per suum concursum & per auxilium præueniens voluntati impressum: His enim modis accommodat se conditioni voluntatis. De motione illâ quæ dicitur mouere, vt est auctor & conseruator naturæ voluntatis, nulla potest esse quæstio; quia solum mediante naturâ sic mouet, non autem per se immediatè: Vnde hæc motio ex parte Dei nihil est aliud, quàm creatio & conseruatio naturæ voluntatis, vt motus sibi conuenientes edat. Itaque nihil ponit circa naturam vel operationem voluntatis, vnde possit prouenire necessitas in operatione.

De quæst. motione hic agit. D. Thomas.

Notandum Secundò, Hæc esse sermonem de actibus voluntatis perfectis, quibus absolutè aliquid vult aut recusat; non autem de imperfectis affectionibus à Deo immisissis.

Notandum Tertio in Resp. ad Tertium: *Si Deus inquit, mouet voluntatem ad aliquid, impossibile est vt voluntas ad illud non moueatur; non tamen est impossibile simpliciter*: ex his verbis aliquos sumere argumentum pro prædeterminatione voluntatis; sed mihi me fecundum mentem D. Thomæ. Nam D. Thomas loquitur non de motione præueniente, sed comitante, quæ Deus mouet voluntatem, concurrèdo per se & per auxilium gratiæ, non prius naturâ quàm voluntas moueatur, sed omnino simul. Etsi autem posita illâ motione impossibile sit, vt voluntas non moueatur (non enim hæc duo simul stare possunt, Deus mouet voluntatem concurrèdo cum illa, & voluntas non mouetur:) non tamen inde sequitur esse absolutè impossibile, voluntatem tunc non moueri, aut esse necessarium moueri: nam illa Dei motio est in potestate voluntatis, vt incipiat vel desinat, vt continuetur vel abrumpatur: Simili modo, si voluntas seipsam mouet, necesse est ipsam moueri; non tamen tunc necessarîo mouetur; quia in potestate voluntatis est vt seipsam moueat. Eodem modo intellige D. Thomam in Corp. cum ait: *Sic Deus voluntatem mouet, vt non ex necessitate ad vnum determinet*. Non ex necessitate, id est, non eo modo, vt illa determinatio non sit in potestate voluntatis & arbitrio. Longè est alia ratio prædeterminationis. Posita enim prædeterminatione, quæ Deus voluntatem præuenièdo prædeterminet ad actum; voluntas absolutè mouetur necessarîo: quia non est in potestate voluntatis, vt illa prædeterminatio incipiat vel non incipiat (quia præuenit omnem concursum liberum voluntatis:) & illâ posita, non est in eius potestate vt actus non sequatur; quia cum illa determinatione necessarîo est connexus, cum re ipsa ab illa non distinguatur.

Male sumitur hinc argumentum pro prædeterminatione.

G. QVÆ.